

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
spravništvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

42586

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
žajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vretice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede opoldne.

Štev. 1.

V Mariboru, dne 2. januarja 1902.

Tečaj XXXVI.

Z Bogom za ljudstvo!

Za spodnještajerskega kmeta so nastopili hudi, nevarni časi. Prikriti in neprikriti sovražniki se mu približujejo od vseh strani. Spraviti ga hočejo z njegove rodne zemlje, oropati se zadnjih kmetijskih pravic, udusiti hočejo njegovo narodno čustvo, in v vsej tej nesreči mu hočejo vzeti se njegovo edino oporo in tolažbo — sv. vero.

Ker mi uvidimo stiske in nevarnosti, v katerih živi naš slovenski kmet, za to hočemo posvetiti vse svoje moči, da odvrnemo od njega, kolikor se da, preteče mu nevarnosti ter da se s kmetom rama ob rami bojujemo za njegove pravice in koristi.

V boju za slovenski kmetijski stan bomo sicer v obliki in izrazu dostojni, v boju za stvar samo pa odločni, neizprosni. Mi hočemo prisiliti javnost, da se povsod ozira na kmeta kot na najvažnejši stan za človeško družbo sploh in posebej še za našo slovensko domovino. Med kmeti samimi pa hočemo zbuditi stanovsko zavest ter ga usposobiti, da lahko povsod tudi sam nastopa kot branitelj za svoje kmetijske zahteve.

Stanovsko zavednost bomo skušali doseči, da bomo neprestano klicali spodnještajerskim kmetom, naj se tesneje združijo v posebno zvezo, ki bo vse javno gibanje opazovala s kmetijskega stališča in kadar potrebno, vodila naše kmete kot združeno celoto tudi v boje za svoje stanovske težnje. Mi ne bomo mirovali, dokler se naši spodnještajerski kmetje ne združijo v močno zvezo katoliških slovenskih kmetov.

Da pa bo naš kmet lahko tudi kedaj sam doma in po drugod (v Gradcu in na Dunaju) javno zastopal svoj stan, skrbeli bomo na vse strani, da se mu da potrebna stanovska izobrazba. Predvsem bi bila poklicana za to svrha sicer dežela in država, pa ker ti dve ne poznata svojih dolžnosti napram slovenskemu kmetu, pomagati si moramo sami. Naša različna društva morajo postati kmetijska izobraževalna društva v najstrožjem pomenu besede.

Ker sloni vsa bodočnost na mladini, za to bo nam tudi naša najnežnejša in najmilejša skrb, da gojimo in negujemo že započeto zdravo gibanje krščanskih slovenskih mladencev.

Spodnještajerski kmet je član slovenskega naroda. Tega se bo vedno zavedal naš list ter držal visoko zastavo narodno.

Najdragocenejši zaklad našega spodnještajerskega kmeta je ona vera, katero so mu pradedje branili s svojo lastno krvjo, to je sveta vera katoliška. Najdragocenejši zaklad se mora najhrabreje in najzvestejše braniti. To bomo tudi storili. Nasprotniki nam bodo sicer gotovo zopet klicali: »Ne govorite o veri, saj ni v nevarnosti!« Kdor ima vero, pri njem je vera v vedni nevarnosti. Le ne motimo se, ampak priznajmo svojo slabost! Pač pa radi pritrdimo, da pri naših brezvernih nasprotnikih vera ni v nevarnosti. Česar ni, ne more biti v nevarnosti.

Slovenski spodnještajerski kmetje! Mi vam prinašamo danes svojo srčno ljubezen, mi vam na novo posvečujemo danes tudi vse sile svojega razuma. Za kmeta in njegove

pravice gori naše srce, se hoče potegovati naš razum. In kaj pričakujemo v zameno od slovenskih kmetov? Širite naš list, ker s tem širite svoj list, podpirajte naš list, ker s tem podpirate svoj, v istini kmetijski list!

Zvišane cene za mleko.

Preteklo leto je bilo za naše živinorejce slabo leto. Suša in povodnji so jim vzele krmo, glavni pogoj za živinorejo. Mnogi živinorejci so vsled tega prisiljeni, da spraznijo svoje hleve. Ker pa živinski kupci poznajo hudo stisko med živinorejci in ker se jim ponuja mnogo živine za odkup, znižali so cene, tako da ima živina že sedaj nizko, uprav sramotno ceno.

Temeljno pravilo pametnega narodnega gospodarstva je: Če na eni strani trpiš škodo, glej, da si jo na drugi strani popraviš! Naši živinorejci si morajo torej poskrbeti za nove, oziroma za višje dohodke. In res so po nekaterih krajih storili kmetje že potrebne korake in sicer, da so zvišali mleku cene.

V graški okolici so bila posebna posvetovanja za zvišanje cene pri mleku. Sad teh posvetovanj je bil, da se je z 9. decembrom preteklega leta zvišala cena mleku za 2 h, torej od 16 h na 18 h. To je sicer jako skromno zvišanje, a storil se je prvi korak, kar je za bodočnost velikega pomena. Živinorejci so se združili v svojih željah in z združenimi močmi bodo dosegli v bodočnosti še marsikaj.

Listek.

Hadra, mlada spoznavalka.

Poslov. M. T. F.

Bila je huda lakota v mestu Algir, v severni Afriki. Ob istem času je živela tam udova, Dobija po imenu. Imela je petero otrok, dva dečka in tri deklice. Za časa lakote je popolnoma ubožala. Bila je turške vere, zato je hudo sovražila kristijane. Vsled svoje revščine pa je bila prisiljena, stopiti v službo premožne katoliške družine, Musini po imenu. Njeni starejši hčerki sta istotako službovali, samo trinajstletna Hadra je ostala z materjo v katoliški hiši. Gospa Musini je bila verna katoličanka in je imela dobro srce, ki je čutilo in gorelo za dušni in telesni blagor revnega služabnika.

Akoravno sta si bili Dobija in njena gospodinja v verskem oziru hudi nasprotnici, premagala je vendar gospa Musini s svojo prisrčnostjo in s sočutjem za ubogo udovo njene predsodke o katoliški veri ter jo tako privedla na boljšo pot.

»Vera, ki vzgojuje tako blage duše, ki napeljuje svoje vernike k tako blagim dejanjem, mora pač biti edino prava. Ta vera

vodi k Bogu.« Tako je mnogokrat premišljevala in govorila nesrečna Dobija.

Posebno blagonsno pa je krščanska gospa uplivala na mlado Hadro. In ganljivo je bilo videti, s kakšnim navdušenjem je srkala njena nežna duša lepe besede in nauke, katere ji je mnogokrat govorila njena gospa v prostih urah. Pripovedovala ji je o ljubem Jezusčku, o njegovem rojstvu v Betlehemu, o njegovem bivanju in delovanju na zemlji med ljudmi in o njegovi smrti na križu za nas grešnike. Dala ji je tudi knjižico, v kateri so bile vse te zgodbe lepo opisane in še celo naslikane.

Hadra je rada prebirala knjižico in gledala mile podobe in kmalu se je rodila v njeni duši želja po sv. krstu. Rada bi bila postala kristijana.

Neki nepričakovani dogodek povzroči, da se ji njena srčna želja izpolni tako hitro in tako lahko. Hadra je morala postati mlada junakinja sv. vere. To se je zgodilo tako-le:

Njena mati nevarno zboli. Gospa Musini skrbno streže svoji zvesti služabnici ter posebno skrbi, da ne umrje brez sv. krsta. Že je bil določen dan za sprejem tega zakramenta, kar ubogo služabnico celo nepričakovano pokosi neusmiljena smrt. Bilo je v sredi temne noči, kar zasliši Hadra, ki v

bližnji sobi spava, pretresljivi glas svoje bolne matere. Hadra hitro priskoči.

»Hadra, ljubljani otrok moj!« kliče umirajoča mati, »čutim, da bo kmalu konec mojemu življenju. Kako srečna bi bila, ko bi bila krščena in umrla kot kristijana. Slušaj ter ne zabi slednjih besed svoje umirajoče matere: Varuj se nevernikov, sinov Mohameda — ostani pri kristijanih in bodi kakoršni so ti! Prepričana sem, da bodeš tako ložje molila za me ter mi hitreje izprosila milostljivo sodbo. — O Bog — o Bog, usmiljenje — usmiljenje!« S temi besedami izdihne svojo dušo v objemu jokajočega in pomoči kličočega otroka.

Uboga Hadra! — Vse je prišlo tako naglo in nepričakovano, da revica ni mogla priklicati gospodinje. Omamljena nepopisne žalosti in bolesti objema zopet in zopet umrlo mater in poljubljuje njena že hladna lica. Beži v stanovanje svoje gospe, da ji naznani, kar se je ravno kar prigodilo. Kako se prestraši ta, ko zasliši, da je brez krsta umrla zvesta ji služabnica. Ko pa Hadra pripoveduje zadnje materine besede, tolažili sta se Hadra in gospa s tem, da je usmiljeni Bog videl in uslišal hrepenenje njenega srca ter usmiljeno sprejel krst želja.

Nekaj dni po tem dogodku je sedela Hadra s svojo sedanjo varovalko, katera jo

Tudi med slovenskim prebivalstvom celjske okolice se je začelo v tej zadevi zdravo gibanje. Tam se se rabi pri prodajanju mleka stara mera namesto literske, ki je uvedena po zakonu. In ta stara mera je v škodo prodajalcem mleka, ker se plačuje, kakor drugod nova mera. Da se odpravi ta mera in upelje nova, vršila so se pod vodstvom slovenskih rodoljubov posvetovalna zborovanja. Na shodu v Teharjih se je soglasno sklenilo: »Zbrani davkoplačevalci stavijo na c. kr. okrajno glavarstvo v Celju nujno prošnjo, da se isto zavzame za njihove koristi in pazi na to, da se zakon, napovedujoč novo mero, izpolnjuje v celem obsegu. To prošnjo storijo glede prodaje mleka, kar je zlasti pri sedanjih, za kmetovalca skrajno neugodnih razmerah, njihova življenska potreba.« Izvolili so se tudi štirje možje, ki bodo zastopali v tej zadevi koristi svojega stanu. In kakor se poroča, bili so ti možje z odposlanci drugih občin že pri okrajnem glavarju v Celju ter mu naznanili sklep, storjen na shodu v Teharjih. Okrajni glavar se je silno začudil, kako da se prodaja mleko še na staro mero, ter izjavil, da odpošlje oster ukaz na vse občine, da se ima v bodoče rabiti le novo mero. Istotako se odpošlje odredba na celjski magistrat, da isti deluje za odpravo te protizakonite šege.

Kmetijska družba štajerska je tudi izrekla svoje mnenje glede zvišanja cene mleku. Ona odobrava to gibanje živinorejcev ter potrjuje, da so živinorejci vsled slabih razmer prisiljeni, si iskati novih dohodkov z zvišanjem cene pri mleku.

Kjerkoli se na Spodnjem Štajerskem prodaja mleko, naj stopijo živinorejci skupaj ter se zavežejo, da bodo zvišali mleku ceno! Seveda morajo nastopati enotno, skupno. Izdajic ne sme biti med njimi. Slovenski živinorejci! Ne gledajte s prekrižanimi rokami svoje nesreče, ampak odvrnite jo od sebe s skupnim, dobro premišljenim nastopanjem!

Državni zbor.

Vrata državnega zbora so se sicer za nekoliko časa zopet zaprla, vendar mi smo še dolžni svojim čitateljem nekaj poročil o delovanju naših slovenskih, posebno spodnještajerskih državnih poslancev.

Jugoslovansko vseučilišče.

Govor dr. Ploja pri razpravi o jugoslovanskem vseučilišču je vzbudil povsod pozornost, pri Slovencih pa še zraven tudi hvaležnost za tehtne in prelepe besede. Posebno srečno je pobijal gospod poslanec

je ljubila kakor lastno hčerko, pri oknu in zrla sta v mirni, tihi večerni mrak.

Naenkrat Hadra močno zavpije in s tresočo se roko kaže na cesto. Star mož z divjim pogledom je prišel ravno okoli hišnega ogla, za njim pa mlad in čvrst spremiljevalec. Oba sta bila Arabca. Postojita nekaj trenutkov, gledata na hišo in se živahno posvetujeta o neki gotovo važni stvari. »To je Izmael, moj stric in Mulej, moj brat, — oba grozovita sovražnika kristijanov, — šepeta razburjeno dekle, odtegujoč se od okna, da je opazovalca ne zagledata. »Gorje mi, — huda nevarnost mi preti, — gotovo prideta po mene!« Čez nekaj časa pa se odstranita moža. Hadri se olajša srce.

Dekleta tudi res ni varala ta huda slutnja, kajti prišla sta bila po poročilu o smrti Dobije v ta kraj, da odpeljeta Hadro k mohamedanskemu rodu ter jo tam omožita. Njeni starejši sestri sta bili takoj pripravljene oditi, samo trinajstletna Hadra je trdno sklenila ostati. Neprehoma ji done v ušesih besede umirajoče matere: »Varuj se nevernikov, sinov Mohameda, ter ostani pri kristijanah in bodi takšna, kakoršni so ti!«

Prihodnji večer je sedela Hadra v utici na koncu lepega vrta ter čitala. Kmalu zaslisi glasne in hitre korake. Ko izpregleda, že stoji pred njo Izmael z rumenokoščenim

nemškega zastopnika celjskega, dr. Pommerja, katerega gotovo še sedaj bole hudi udarci, ki so padali nanj pred celo zbornico. Mi govora Plojevega nismo mogli priobčiti, ker nam je zaradi preoblega drugega gradiva manjkalo prostora, sicer pa smo že takrat pohvalno omenili na tem mestu poslančev govor. Isti poslanec je vložil v državni zbornici nič manj nego 123 prošenj za jugoslovansko vseučilišče, ki jih je dobil od različnih zastopov in društev naše širne slovenske domovine. Mi prinašamo v naslednjem le vložene prošnje iz Slovenskega Štajerja:

Občinski odbor v Kicari pri Ptuj, občinski zastop Središče, bralno društvo v Cirkovcah, gasilno društvo v Cirkovcah, občinski odbor v Cirkovcah, gasilno društvo v Školjah, občinski zastopi: v Persencih, Bratonečih, Ternovski, v Savcih, Koratice, v Moravcih, občina Cven pri Ljutomeru, kmetijska zadruga za Sv. Križ in okolico pri Ljutomeru, občinski zastop Sv. Lovrenc na Dravskem polju, obč. zastop Sv. Mohor pri Slatini, tržki obč. odbor Šostanj, kmetijsko bralno društvo v Hajdinu, prostovoljna požarna bramba pri Sv. Janžu na Dravskem polju, obč. zastop trg Kozje, odbor bral. društva pri Sv. Andreju, občinski zastopi: Sv. Andraž, Smolinci (Slov. gor.), okolica Slatina, Mala Nedelja, krajni šolski svet pri Sv. Primožu, posojilnica in hranilnica v Dravogradu, županstvo Tolstvih, občinski zastopi: Slamnjak (Ljutomer), Rajnkovec, v Križevcih, krajni šolski svet Sv. Križ, politič. in gospod. društvo za Ljutomerski politični okraj, občina Gerlova, požarna bramba v Gerlovi, društvo Ljutomerska čitalnica, bral. društvo za Ljutomerski okraj, podružnica sv. Cirila in Metoda v Ljutomeru, slovensko pevsko društvo v Ljutomeru, učiteljsvo pri Sv. Antonu v Slov. gor., krajni šolski svet pri Sv. Antonu v Slov. gor., bralno društvo pri Sv. Antonu v Slov. gor., občina Sv. Tomaž v Slov. gor., občina Slaptinci, požarna bramba Križevci, bralno društvo pri Mali Nedelji, krajni šolski svet Mala Nedelja, županstvo v Godemarcih, občina Pristova, gasilno društvo v Logarovcih, občina Logarovci, obrtniška zadruga I. skupina v Ljutomeru, skupna zadruga trgovcev itd. v Ljutomeru, obrtniška zadruga III. skupina v Ljutomeru, okrajno učiteljsvo v Ljutomeru, Franc Jožefova dekliška šola v Ljutomeru, Franc Jožefova dekliška šola v Ljutomeru, bralno društvo »Edinost« v Središču, učiteljsvo ljudske šole v Stopercih, krajni šolski svet v Stopercih, okrajni odbor pri Sv. Lenartu v Slov. gor., delavsko podporno društvo v Celju, občina Krätzenbach (polit. okr. Maribor), občina Radoslavci, občina Podstreda, ženska podružnica sv. Cirila in Metoda za St. Lorenc nad Mariborom, občina Veržej, bralno društvo Veržej, politično društvo »Naprej« Celje, občina Sv. Martin na Paki, okrajni odbor v Ormožu, občine: Terbegovec, Stanetinci, Okoslavci, Ivanjci, Ivanjšovci, kmetijska zadruga v Ivanjcih, bralno društvo v Negovi.

Nekaj o mariborskem okrožnem sodišču.

V preteklem zasedanju državnega zbora so stavili državni poslanci Žičkar, dr. Ploj, Robič tudi naslednje vprašanje do justičnega ministerstva: »V tej visoki zbornici smo se že dostikrat pritoževali zaradi zapostavljanja slovenskega jezika pri spodnještajerskih sodnijah. Več kot 90 odstotkov prebivalstva v okrožju c. kr. okrožne sodnije v Mariboru govori slovenski jezik. Vkljub temu pa si drznejo pri c. kr. okrožni sodnji

v Mariboru renegatje (zatajevalci) slovenskega jezika, ki si jih je vzgojila sodna uprava, v uradu in izven urada kazati svoje zaničevanje nasproti slovenskemu jeziku in hudo žaliti narodna čustva slovenskih strank in slovenskega naroda.

Pri c. kr. okrožni sodnji v Mariboru sta nastavljena tudi kot oficiala Andrej Frangež in Alojz Skaza. Ta dva uradnika že večkrat in tudi v zadnjem času nista slovenskim strankam, ki so ju nagovorile v uradu slovenski, skraja dala nobenega odgovora, na večkratni nagovor pa odgovorila, da je pri c. kr. okrožni sodnji v Mariboru uradni jezik nemški in da se pri tej sodnji slovenski govori samo s kmeti; in djala sta, da si naj stranke zapomnijo, da bodo govorile pri c. kr. okrožni sodnji v Mariboru nemški, sicer ne bodo dobile nobenega odgovora. Oficial Frangež pozabil se je celo tako daleč, da je solicitorja Blaža Kamenšeka, ki ga je slovenski nagovoril, v uradu ozmerjal z advokatskim škricem.

Oficial Skaza se je predrazil enako postopati celo nasproti odvetniku dr. Ant. Brumenu. Če se že s takimi osebami, ki so na občevarje po uradih navajeni, na taki način postopa, potem si pač lahko mislimo, kako ravna s strankami, ki ne občejuje mnogokrat v uradih in o katerih si uradniki že lahko mislijo, da se vsled svoje nevajenosti ne bodo pritožile na višjem mestu. V tej stvari se je uročila tudi pritožba pri c. kr. okrožni sodnji v Mariboru, a brez uspeha. Brezdomno vedo nižji uradniki, da se na višjih mestih rado vidi Slovencem nasprotno postopanje.

Podpisani vprašajo vsled tega gospoda pravosodnega ministra: Ali je voljan nepristranski dati preiskati navedene slučaje, krive osebe strogo kaznovati in grajane slabe razmere za vselej odpraviti?»

Politični ogled.

Deželni zbor štajerski je imel samo dve seji. Po zadnji seji dne 30. dec. se je delovanje prelozilo. V teh dveh sejah se je sprejel začasni proračun, in nemški nacionallec dr. Deršata je nelep napadel nemškega katoliškega kmeta in poslanca Hagenhoferja. Slovenski kmetijski poslanci pa rajši niso šli v deželno zbornico.

Kdaj se odpravijo državne mitnice? Državne mitnice so za kmeta velika sitnost, za to se kmetijski poslanci potegujejo, naj se državne mitnice odpravijo. Pred kratkim je bilo nekoliko českih poslancev pri finančnem

obrazom, s temnim, grozovitim pogledom in za njim se prikaže mlajši brat Mulej. Hadri mahoma zastane sapa in groza jo pretrse.

«Alah je velik!» prične zoperni stavec s sladkim glasom, »hvalim ga, ker sem našel tebe, lepo cvetko naše rodovine! Hrabri sinovi tvojega očeta in nekdanje tovarišice z veseljem pričakujejo tebe v šotoru tvojega očeta.« — »Ne, ne, nikdar ne!« vpije Hadra. »Jaz ostanem tukaj, postati hočem kristijana!«

Z nepopisnim sovraštvom in divjo jezo jo pogledata Arabca. Grozovito zakolneta.

Izmael povzdigne desnico. A brat naglo priskoči k deklici, kakor bi jo hotel braniti. Poskuša jo z laskavimi besedami pridobiti.

Ko uvidi, da z dobroto ne opravi ničesar, tudi njega popade jeza. Siloma jo hoče odpeljati. Zgrabi deklico srdito za roko, da jo potegne iz ute. Izmael pa priskoči kakor divja zver, zakolne in jo udari po obrazu, da jo kri curkoma polije. Reva kriči, se krčevito oklepa drevesa, ki je stalo v bližini, in vedno zatrjuje: »Postati hočem kristijana!« Ne popusti drevesa ter z junaškim navdušenjem nazaljuje: »Ne — jaz ne grem z vama, ostati hočem pri svoji gospej!«

Preganjalca že nevoljna vsled neuspešnega pregovarjanja izumita konečno še grozovitejšo sredstvo. Mulej vzame izpleteno vrv,

jo ovije okrog vratu nedolžnega dekleta ter začne tako močno vleči, da je bilo dekle primorano izpustiti drevo, ker bi jo sicer zadušil. In zdaj jo vlačita okrutneža naglo po tleh naprej, da so ji obraz, roki in nogi krvavele. Že na pol mrtva od strahu in prestanega napora se slednjič vendar uda, vstane in gre z njima.

»V strahu sem bila, da tako umrjem, predno sprejem sv. krst«, tako je pripovedovala pozneje. »Udala sem se torej na videz s trdnim sklepom, v prvi priložnosti pobegniti.«

Tako pride Hadra nazaj v domovino svojega mohamedanskega rodu. Celo leto jo strogo stražijo. Na videz se uda, na tihem pa vedno premišluje in išče priložnosti, da pobegne. Neizmerno koprni priti nazaj in postati kristijana.

(Dalje sledi.)

Smešničar.

O Veliki noči. »Gospod doktor! Prosim vas, zapišite mi nekaj za pokvarjen želodec!« — »Kako dolgo pa imate že pokvarjen želodec?« — »Zdaj ga še nimam, a jutri — ko se najem povitic.«